
Editorial

Bernard Charlot (ed)

Το 2016, το περιοδικό *Academia* δημοσίευσε, στο τεύχος 7, μια συνέντευξη στην οποία ο Γιώργος Σταμέλος με ρωτούσε για το όραμά μου για τις αποστολές του πανεπιστημίου στη σύγχρονη κοινωνία. Συνέχεια εκείνης της δημοσίευσης, η αντίδραση των αναγνωστών τον οδήγησε να μου ζητήσει να οργανώσω ένα τεύχος που να αφορά την ανώτατη εκπαίδευση στην Βραζιλία. Εγώ, για όσους δεν με ξέρουν, είμαι ομότιμος καθηγητής των Επιστημών της Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Paris 8 και στη συνέχεια «ενριζωμένος» (κατά την έκφραση που χρησιμοποιούν οι Βραζιλιάνοι) στη Βραζιλία από το 2003 και *επισκέπτης καθηγητής* στο Πανεπιστήμιο του Αρακαζού (Aracaju), στη βορειο-ανατολική ακτή της Βραζιλίας. Η ιδέα αυτού του τεύχους μου φάνηκε ενδιαφέρουσα. Θα βρείτε εδώ το αποτέλεσμα.

Το τεύχος αυτό δεν παρουσιάζει μια συλλογή άρθρων που μαζεύτηκαν εκ των υστέρων από αυτόν που έχει την πρωτοβουλία, όπως γίνεται τις περισσότερες φορές. Το τεύχος σχεδιάστηκε εξ αρχής για να καλύψει θέματα που μου φαίνονται σημαντικά και τα άρθρα ζητήθηκαν από ερευνητές που εργάζονται συστηματικά πάνω στο αντικείμενο.

Το πρώτο άρθρο, υπογράφεται από εμένα κι από την Veleida Anahi de Silva, παρουσιάζει βασικά ιστορικά, στατιστικά και πολιτικά δεδομένα για μια πρώτη προσέγγιση της βραζιλιάνικης ανώτατης εκπαίδευσης.

Ο Cesar Nunes, φιλόσοφος και ειδικός της πολιτικής της εκπαίδευσης, προτείνει στη συνέχεια μια πολιτική και ιστοριο-κριτική ανάλυση της ανώτατης εκπαίδευσης.

Το τρίτο άρθρο, στη σειρά, προέρχεται από την Cristina Helena Almeida de Carvalho, οικονομολόγο, και εστιάζει στη συγκέντρωση κεφαλαίου και την ανάπτυξη της οικονομικής αγοράς στην ιδιωτική εκπαίδευση της Βραζιλίας.

Το τέταρτο άρθρο, συγγράφηκε από τον Paulo Neves, κοινωνιολόγο. Αναλύει τα μέτρα θετικής διάκρισης που υιοθετήθηκαν από τα δημόσια πανεπιστήμια της Βραζιλίας προς όφελος των μαύρων και των φτωχών.

Τέλος, στο τελευταίο, πέμπτο, άρθρο, παρουσιάζω έρευνες σχετικές με *τη σχέση στη γνώση* (*rapport au savoir*)¹ των βραζιλιάνων φοιτητών, βασιζόμενος πρωτίστως σε εκείνες των Eloize Dias Neves και Veleida Anahi da Silva, που έχω επιβλέψει. Το πανόραμα δεν είναι ολοκληρωμένο, ιδιαίτερα γιατί το αρχικό σχέδιο προέβλεπε αποτελέσματα έρευνας πάνω στην τρέχουσα ανάπτυξη της εξ αποστάσεως ανώτατης εκπαίδευσης και *τη σχέση στη γνώση* αυτού του νέου τύπου φοιτητή, άρθρο που δεν ολοκληρώθηκε λόγω έλλειψης χρόνου. Εντούτοις, αυτό που παρουσιάζεται σε αυτό το τεύχος μου φαίνεται να είναι, ως προς τα θέματα και την ποιότητα των άρθρων, μια καλή σύνθεση των βασικών αποτελεσμάτων των σύγχρονων ερευνών πάνω στη βραζιλιάνικη ανώτατη εκπαίδευση.

(μετάφραση Γιώργος Σταμέλος)

¹ Ο Bernard Charlot, από τη δεκαετία του '80, έχει προτείνει μια γενική θεωρία για τη *σχέση στη γνώση* (*rapport au savoir*) με την οποία προσεγγίζει και ερευνά τις εκπαιδευτικές ανισότητες. Για τον ερευνητή, η φύση τους δεν είναι ντετερμινιστική αλλά ενδεχομενική. Στην πράξη, είναι η τελευταία μεγάλη θεωρία για τις εκπαιδευτικές ανισότητες και την (ανα)παραγωγή τους που προτάθηκε από τη γαλλική σχολή των Επιστημών της Εκπαίδευσης. Με φιλοσοφική παιδεία και εργασίες στον τομέα της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης και της εκπαιδευτικής πολιτικής, η συνεισφορά του υπήρξε μεγάλη στο να επανέλθει το υποκείμενο, ως δρών υποκείμενο, στις μαρξιστικές αναλύσεις για τις εκπαιδευτικές ανισότητες. Στα ελληνικά έχουν κυκλοφορήσει διάφορα βιβλία του, με το σημαντικότερο ίσως το *Η σχέση με τη γνώση* από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.